

رابطه بین ذهنیت های طرحواره ای با رفتارهای بیمارگونه ی وسواس فکری عملی در نوجوانان

مه رو اسدالهی نیا^۱ و شهربانو قهاری^{۲*}

^۱ کارشناس ارشد رشته روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین-پیشوا.
^۲ استادیار گروه بهداشت روان دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
*نویسنده ی مسئول: ghahhari.sh@iums.ac.ir

چکیده

هدف از تحقیق پیش رو بررسی رابطه بین ذهنیت های طرحواره ای با رفتارهای بیمارگونه وسواس فکری عملی در نوجوانان می باشد. روش این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی-همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه ۲۸۰۰ نفر از دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه شهر ورامین در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ بودند ۳۵۰ نفر به روش نمونه در دسترس انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها در این پژوهش از پرسشنامه های وسواس فکری-عملی مادزلی (۱۹۹۸)، ذهنیت طرحواره ای یانگ (۲۰۰۸) استفاده شد. داده های بدست آمده با آزمون ضریب همبستگی پیرسون با نرم افزار SPSS19 تجزیه و تحلیل گردید. نتایج بدست آمده نشان داد که بین اختلال وسواس فکری-عملی با ذهنیت های طرحواره ای (Sig.=0.000) رابطه معناداری وجود دارد. با توجه به یافته های بدست آمده می توان نتیجه گرفت که ذهنیت های طرح واره ای می توانند افکار وسواسی را پیش بینی کنند.

واژگان کلیدی: ذهنیت های طرحواره ای، وسواس فکری. نوجوانان

مقدمه

اختلال وسواس فکری-عملی^۱ یک اختلال اضطرابی ناتوان کننده ای است که خصیصه ی اصلی آن وجود وسواس های فکری و اجباری های مکرر و شدیدی است که رنج و عذاب قابل ملاحظه ای را برای فرد به بار می آورند، شیوع ۱۲ ماهه این اختلال در ایالت متحده امریکا ۱/۲ درصد است و زنان در بزرگسالی به میزان بیشتری نسبت به مردان مبتلا میشوند. (انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۱۳) اختلال وسواس فکری-عملی، تا قبل از دهه ۱۹۷۰ اختلالی نادر و به درمان مقاوم بوده و به همین دلیل، مطالعه کنترل شده در مورد این اختلال، وجود نداشت، اما در حال حاضر این اختلال چهارمین دلیل مراجعه به روانپزشک معرفی شده است. (سادوک و سادوک، ۲۰۰۷) این اختلال و مشکلات همراه با علائمناتوانکننده آن عملکرد میان فردی، شغلی و زندگی فرد را مختل نموده و هزینه های اقتصادی اجتماعی فراوانی برای فرد و جامعه دارد (محمدی و همکاران، ۲۰۰۹) پژوهش ها نشان داده اند که در اختلال وسواس فکری-عملی طرحواره های رهاشدگی، نقص / شرم، شکست و بی کفایتی، به خوبی علائم این اختلال را پیش بینی می کنند. (هالند^۲ و همکاران، ۲۰۱۱). طرحواره های ناسازگار اولیه، الگوهای هیجانی و شناختی خود آسیب رسانی هستند که در ابتدای رشد و تحول در ذهن شکل می گیرند و در مسیر زندگی تداوم می یابند. همانگونه که از این تعریف می توان فهمید، طرحواره ها شامل رفتار افراد نمی شوند، بلکه رفتار بخشی از پاسخ های مقابله ای است که از طرحواره ها نشأت می گیرد. (حمیدپور و آندوز، ۲۰۱۴) عبارت دیگر، طرحواره های اولیه باورهایی هستند که افراد درباره خود، دیگران و محیط دارند، بویژه طور معمول از ارضا نشدن نیازهای اولیه به خصوص نیازهای عاطفی در دوران کودکی سرچشمه می گیرند. (ژانگ و همکاران، ۲۰۱۰) در واقع طرحواره های ناسازگار اولیه در طول زندگی ثابت و پابرجا هستند و اساس ساختهای فرد را تشکیل می دهند. این طرحواره ها به شخص کمک می کنند تا تجارب خود را راجع به جهان پیرامون سازمان دهند و اطلاعات دریافتی را پردازش کنند. (تیم، ۲۰۱۰) مخیر دزفولی و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که طرحواره های ناسازگار اولیه اثر مستقیمی بر وسواس فکری-عملی داشتند. با توجه به ارتباطی که بین نوع طرحواره های ناسازگار با انواع اختلال وجود دارد در این راستا هدف از انجام تحقیق پیشرو بررسی رابطه بین ذهنیت های طرحواره ای با رفتارهای بیمارگونه وسواس فکری عملی در نوجوانان می باشد.

روش

روش این پژوهش از نوع تحقیقات توصیفی-همبستگی است، جامعه آماری شامل کلیه ۲۸۰۰ نفر از دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه شهرورامین در سال تحصیلی ۹۶-۹۵ بودند و نمونه مورد مطالعه شامل ۳۵۰ نفر که به صورت روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند می باشد جهت جمع آوری داده ها در این پژوهش از پرسشنامه های وسواس فکری-عملی مادزلی (۱۹۹۸) و ذهنیت طرحواره ای یانگ (۲۰۰۸) استفاده گردید، داده های بدست آمده با آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و با نرم افزار SPSS19 تجزیه و تحلیل گردید.

ابزار پژوهش

الف- پرسشنامه وسواس فکری-عملی مادزلی (۱۹۸۰): این پرسشنامه توسط هاجس و نوراجمن به منظور پژوهش در مورد نوع و حیطه مشکلات افراد وسواسی طراحی شده است، دارای ۳۰ پرسش بسته پاسخ دوگزینه ای (بله، خیر) است. این پرسشنامه علاوه بر یک نمره کلی وسواس گرایی، چهار نمره فرعی برای بازیابی، شستن، تمیز کردن و کندی تکرار، تردید و دقت به دست میدهد. سانابو

¹- Obsessive compulsive disorder

²American Psychiatric Association

³Sadock & Sadock

⁴Haaland

⁵Zhang & He

⁶Thimm

همبستگی بین نمرات کل آزمودنی مادزلی و آزمون پادو ۷۰ درصد به دست آورد. ضریب پایایی محاسبه شده بین آزمون و آزمون مجدد بالا بوده است ($r = 0.89$) (هاچسون و راجمن، ۱۹۷۷) در ایران دادفر (۱۳۷۶) ضریب پایایی کل آزمون را ۰/۸۴ و روایی همگرا آن بامقیاس وسواس اجباری یل براون ۰/۸۷ به دست آورد.

ب- ذهنیت طرحواره ای یانگ (۲۰۰۸): این پرسشنامه یک ابزار خودگزارشی است که ۱۲۴ عبارت دارد و آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۶ درجه‌ای میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات را مشخص سازد. طبق تحقیقات انجام شده توسط لوبستال^۸ و همکاران (۲۰۰۵) در مورد پایایی این آزمون، همبستگی درونی خرده مقیاس ها، که از طریق آلفای کرونباخ به دست آمده از ۰/۷۶ تا ۰/۹۶ با میانگین ۰/۸۹ می باشد همچنین اینکه این آزمون دارای روایی افتراقی مناسب و روایی همگرای متوسطی می باشد. حنایی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی جهت برآورد پایایی، از روش محاسبه همبستگی درونی (آلفای کرونباخ) و روش آزمون-باز آزمون استفاده نمود که آلفای کرونباخ به دست آمده ۰/۹۰ می باشد.

یافته ها

تعداد آزمودنی ها در پژوهش شامل ۳۵۰ نفر بود که در دامنه سنی ۱۵ - ۲۰ سال قرار داشته و از این تعداد ۱۸۹ نفر دختر (۵۴٪) و ۱۶۱ نفر پسر (۴۶٪) بوده و از نظر تاهل ۹۵٪ مجرد و ۵٪ متاهل و از لحاظ رشته تحصیلی ۹۷ نفر در رشته ریاضی (۲۸٪)، ۴۹ نفر در رشته علوم تجربی (۱۴٪)، ۲۰۱ نفر در رشته علوم انسانی (۵۷٪) و ۳ نفر در رشته هنر (۱٪) مشغول به تحصیل می باشند. برای بررسی رابطه بی متغیر وابسته و مستقل از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول زیر ارایه شده است

جدول ۱- میانگین و انحراف استاندارد متغیر های ذهنیت های طرح واره ای و رفتارهای بیمارگونه وسواسی

	N	Mean	Std. Deviation
ذهنیت های طرح واره های	۳۵۰	۳۶/۸۵	۱۱/۱۰۳
افکاروسواسی	۳۵۰	۴۷/۰۹	۸/۱۰۰

جدول ۲- ضریب همبستگی رابطه بین متغیر های ذهنیت های طرح واره ای و رفتارهای بیمارگونه وسواسی

	افکاروسواسی	ذهنیت های طرح واره ای
ذهنیت های طرح واره ای	ضریب معناداری	۰/۵۰۹***
	Sig (2-tailed)	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۵۰

بحث و نتیجه گیری

نتایج بدست آمده نشان داد که بین ذهنیت طرحواره ای و رفتارهای بیمارگونه وسواس فکری عملی رابطه معناداری وجود دارد. این نتایج با یافته های پژوهش کیم و همکاران (۲۰۱۴) که نشان داد طرحواره های ناسازگار شرم، انزوای اجتماعی و شکست، در بیماران وسواسی نسبت به افراد بهنجار به طور معناداری بیشتری هستند و نیز با گودرزی و همکاران (۲۰۱۶) مبنی بر این که تمام طرحواره های ناسازگار اولیه در گروه وسواس فکری-عملی از افراد بهنجار به طور معناداری بالاتر است و با یافته های باوی و همکاران (۱۳۹۲) که نشان داد با افزایش طرحواره های ناسازگار اولیه، اختلال وسواس فکری-عملی دانشجویان نیز افزایش می یابد و همچنین با یافته ی مطالعات خسروانی (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان پیش بینی طرحواره های ناسازگار اولیه با علائم

وسواسی-اجباری دانشجویان به این نتیجه رسید که بین طرحواره های ناسازگار اولیه و وسواس فکری-عملی دانشجویان دختر و پسر رابطه وجود دارد و با پژوهش های کیم (۲۰۱۴) مبنی بر اینکه طرحواره های ناکارآمد نیز از جمله همبسته های مطرح شده در ارتباط با علائم وسواسی-جبری می باشد در یک راستا می باشد. همچنین یافته های این پژوهش، نتایج هالند و همکاران (۲۰۱۱) را نیز تایید می کنند، آنان در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که اختلال وسواس فکری-عملی طرحواره های رهاشدگی، نقص /شرم، شکست و بی کفایتی، به خوبی علائم این اختلال را پیش بینی می کنند.

تقدیر و تشکر: از کلیه افرادی که در مطالعه شرکت کردند سپاسگزاریم

منابع

- باوی، س؛ مسعودی فر، م؛ رضایی، س؛ طیب، ع ر. (۱۳۹۲) بررسی رابطه بین باورهای فراشناختی و طرحواره های ناسازگار اولیه با علائم وسواسی-اجباری دانشجویان دانشگاه آزاد اهواز، فصلنامه علوم رفتاری، ۵ (۱۶)، ۹-۲۴.
- حنایی، ن؛ محمود علیلو، م؛ بخشی پور رودسری، ع؛ اکبری، ا (۱۳۹۴)، ذهنیتهای طرحواره های، تجربه ی کودکان آزاری و سبکهای دلبستگی در اختلال شخصیت مرزی، روان شخصیت و بالینی شناسی شاهد دانشگاه ویست سال دوم تابستان و بهار ۱۳۹۴ جدید دوره شماره ۱۲. صص ۱۱۸-۱۰۱.
- خسروانی، م (۱۳۹۴) پیش بینی طرحواره های ناسازگار اولیه با علائم وسواسی - اجباری دانشجویان، کنفرانس جهانی افق های نوین در علوم انسانی، آینده پژوهی و توانمند سازی (سال: ۱۳۹۴)
- دادفر، م (۱۳۷۶)، بررسی همبودی اختلالهای شخصیت در بیماران وسواسی-جبری و مقایسه آنها با افراد بهنجار، پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، انستیتو روانپزشکی تهران.
- American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders. 5th ed. Washington: Author; 2013: P. 409
- Goudarzi, N, Khosravi Z, Dehshiri GR. Early Maladaptive Schemas and Metacognitive Beliefs in People with Obsessive-Compulsive Disorder, Obsessive-Compulsive Personality Disorder and Normal People. J Clin Psychol. 2016; 3(31):25-35.
- Haaland AT, Vogelb PA, Launes G, Haaland VO, Hansen B, Solem S, Himle J. The role of early maladaptive schemas in predicting exposure and response prevention outcome for obsessive compulsive disorder. Behav Res Ther. 2011; 49(14):781-788.
- Hamidpour H, Andouz Z. [Translation of Schema therapy]. Young JE, Klosko JS, Weishaar ME (Authors). Tehran: Arjmand Publications; 2014. (Persian)
- Hodgson, R. J. & Rachman, S. J. (1977). Obsessional compulsive complaints. Behavior Research and Therapy, 15, 389-395.
- Kim JE, Lee SW, Lee SJ. Relationship between early maladaptive schemas and symptom dimensions in patients with obsessive-compulsive disorder. Psychiatry Research 2014; 215(1):134-40.
- Kim JU, Lee SW, Lee SJ. Relationship between early maladaptive schemas and symptom dimensions in patients with obsessive-compulsive disorder. Psychiatr Res. 2014; 215(1):134-140.
- Lobbestael J, Arntz A, & Sieswerda A. (2005). Schema modes and childhood abuse in borderline and anti-social personality disorders. Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 36, 240-253.
- Mohammadi A, Fata L, Yazdandoost R. Predictors of Obsessive-compulsive symptoms in students. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology 2009; 15(3):274-282. [Persian]

- Mokhbere-Dezfuli AR, Rezaei F, Sadeghi M. The Mediating Role of Dysfunctional Cognition between Early Maladaptive Schemas and Obsessive Compulsive Disorder. *JundishapurSci Med J* 2017 ;15(6):717-731.
- Sadock BJ, Sadock VA. Kaplan and Sadock's synopsis of psychiatry: Behavioral sciences/clinical psychiatry. 11th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2007: P. 98
- Thimm, J.C. (2010). Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 41, 373-380.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.
- Zhang, D.H., & He, H.L. (2010). Personality traits and life satisfaction: A Chinese case study. *Social Behavior and Personality*, 38(8), 1119-1122.

The Relationship between Schema Modes and Obsessions in Adolescents

Mahro Asadollahinia¹ and Shahrbanoo Ghahari^{2*}

¹ M.A in Psychology, Islamic Azad University, Varamin, Pishva Branch, Varain Iran.

²Assistant professor of clinical psychology, 1- Department of Mental Health, School of Behavioral Sciences and Mental Health, (Tehran Institute of psychiatry I) Center of Excellence in psychiatry, Iran University of Medical Sciences (IUMS). Tehran, Iran. Corresponding Author: ghahhari.sh@iums.ac.ir

Abstract

Objective: The aim of this study was to examine the relationship between schema modes, and obsessions in adolescences.

Method: this is a descriptive-correlation research. Statistical population consisted of all of high school students in Varamin during academic year of 2017 and 350 members were selected convenient sampling method. To collect data, Maudsley Obsessive Compulsive Inventory (MOCI) (1998), Yung's Schema Modes Questionnaire (2008) were used. The obtained data were analyzed using Pearson Correlation Coefficient through SPSS19 Software.

Findings: results showed there is a significant relationship between two groups.

Conclusion: There is a relation between schema modes and obsession.

Keywords: Schema Modes, Obsession, adolescence